

אל תקרי הליכות אלא הלכות

תשובות מעלון קודם

ג. כשמונחת לפני כל אחד מהמסובים פת, האם חייבים כולם לכסות את הפת בעת הקידוש בשבת?

י"א שרק המקדש יכסה את הפת. (שו"ת משנ"ה תנינא ח"ו סי' רטו, לקט יושר עמ' ג, אשרי האיש או"ח ח"ב פרק יב הלכה יב, עי' שו"ש סי' רע"א ס"ק טז אות ג) וי"א שעל כולם מוטלת החובה לכסות את הפת. (שו"ת אז נדברו חלק יג סי' ו, שו"ת רבבות אפרים ח"א סי' ר, שו"ת אג"מ או"ח ח"ה סי' כ אות יח, חזו"ע שבת ח"ב עמ' טו, חוט שני ח"ד פרק פה אות יח, שש"כ פרק מז הלכה כה, שו"ת שרגא המאיר ח"ה סי' מא [והוסיף שאם קשה הדבר אינו מעכב])

הלכה: על כולם מוטלת החובה לכסות את הפת.

ד. האם מועיל לצרף לשם לחם משנה חלה שלמה שנמצאת בתוך שקית ניילון סגורה?

י"א שאין זה מועיל, אלא אם כן יפתח את השקית הניילון (בדרך היתר) לפני שיצרפה לשם לחם משנה. (אשרי האיש שם הלכה יז) וי"א שזה מועיל, אלא שנכון יותר להוציאה משקית הניילון ואז לצרפה לשם לחם משנה. (שו"ת רבבות אפרים שם סי' רא, שש"כ פרק גה הערה לח)

הלכה: יש להוציאה משקית הניילון לפני צירופה לשם לחם משנה, והמצרפה בעודה בתוך שקית הניילון יש לו על מי לסמוך.

ה. האם מועיל לצרף לשם לחם משנה לחם פרוס (שלם) הנמצא בתוך שקית ניילון?

י"א שאין זה מועיל. (שש"כ שם הלכה יא, ילקו"י שבת סי' רעד הלכה י) וי"א שזה מועיל. (נעם ח"ו עמ' קעב)

הלכה: אין זה מועיל, ובשעת הדחק שאין לו לחם שלם, יצרף את הלחם הפרוס לשם לחם משנה ויסמוך על דעת הפוסק המתירים.

ו. האם מועיל לצרף לשם לחם משנה חלה שלמה קפואה?

י"א שמועיל, הואיל שאין צריך לבצוע משני הכיכרות אלא רק מאחד מהם, ואף שכעת אינה ראויה לאכילה, מכל מקום הלוא יכול לחממה באופן שתהיה ראויה לאכילה בתוך זמן קצר, וכן יכול להשרותה בתוך מאכל או משקה חמים ותהיה ראויה מיד לאכילה, ואין צריך שתהיה ראויה לאכילה בשעת הבציעה. (שו"ת יבי"א ח"ח או"ח סי' לב, חזו"ע שם עמ' קעט [והוסיף שטוב לשאול משכנו לחם הראוי לאכילה לצורך לחם משנה], הלי"ע ח"ג עמ' פז [והוסיף שטוב שיאריך בסעודתו עד כדי הפשרת החלה הקפואה, ואם אפשר בנקל לשאול לחם הראוי לאכילה משכנו עדיף יותר], שו"ת מנחת יצחק ח"ט סי' מב, ציץ אליעזר חלק יד סי' מ, שבט הקהתי ח"ג סי' קמג, קנין תורה ח"ד סי' כח, שו"ת תשובות והנהגות ח"ב סי' קע, חוט שני שם אות יט, שו"ת אול"צ ח"ב פרק כא הלכה ב, שו"ת רבבות אפרים ח"ב סי' קטו אות ב בשם הגר"ח קניבסקי, אשרי האיש שם הלכה יח, שש"כ שם הלכה יב, הלכה ברורה סי' רעד הלכ' יט) וי"א שראוי להחמיר לכתחילה. (שו"ת שבט הלוי ח"ו סי' לא, שו"ת מנחת דוד סי' טז אות ח)

וי"א שמועיל רק אם בדעתו להאריך בסעודתו עד שתפשייר החלה. (דעת הגרש"ז אויערבאך הובא בשש"כ שם הערה לט, שו"ת בצל החכמה ח"ג סי' קי אות ד, שו"ש סי' רעד ס"ק א אות ב)

הלכה: מועיל, והמחמיר לשאול מחבירו לחם משנה תע"ב. [יצויין שלרוב ככל הפוסקים לחם קפוא אינו מוקצה בשבת]

ז. האם מועיל לכסות את הפת בעת הקידוש בשבת בכיסוי שקוף?

י"א שאין זה מועיל. (דעת הגר"מ מזוזה הובא בלחם אבירים [חדאד] עמ' זה, משמע מספר מנחת שבת שיויר מנחה סי' עז) וי"א שזה מועיל. (אשרי האיש שם הלכה יג, ועי' בספר שו"ש סי' רע"א ס"ק טז, ועי' גם בספר שמירת שבת כהלכתה פרק מז הערה קטז ומה שכתב על זה במילואים)

הלכה: יכסה את הפת בכיסוי שאינו שקוף ואל יכניס עצמו למחלוקת הפוסקים בזה.

פסקי ההלכה המובאים בעלון אינם באים להכריע בין דעות הפוסקים, כי מי יוכל להכריע בין המאורות הגדולים, אלא מיועדים הם להמון העם לדעת מה יעשה ישראל, וכעצה טובה קא משמע לן איזוהי דרך ישרה שייבור לו האדם. וממילא כל שהוא בר הכי יפסוק ההלכה על פי מה שהעלה מלימוד הסוגיא והמסתעף ממנו בענין, וינהג על פי רבותיו.

א. מתתיהו שכר דירה והעביר את חשבון החשמל על שמו, אלא שבסיום החוזה הוא שכח להחזיר את חשבון החשמל על שמו של בעל הבית, ובינתיים נמכרה הדירה והקונה ביצע בה שיפוצים ובניית יחידות דיור במשך תקופה של שנתיים. לפתע פנו חברת החשמל למתתיהו בתביעה על סך 12,000 ש"ח - 9,000 ש"ח עבור צריכת חשמל לשנתיים האחרונות, ו- 3,000 ש"ח עבור ריבית. מתתיהו דרש מהקונה לשלם את חשבון החשמל, אלא שהקונה מוכן לשלם רק את החיוב עבור צריכת החשמל ולא עבור הריבית, בטענה שלא הגיע אליו שום חשבון חשמל. מה הדין?

באשר לצריכת החשמל המסתכמת ב- 9000 ש"ח בודאי שאותה מחויב הקונה לשלם, כיון שעל כך כלל אין ספק שהשתמש בחשמל במשך השנתיים האחרונות היה הקונה. אולם את חיוב הריבית אין לקונה לשלם, וזאת משום שכל עוד החשמל הוא על שמו של מתתיהו, נחשב הדבר שהוא זה שקונה את החשמל מחברת החשמל והקונה משתמש בחשמל שלו, ולכן אסור למתתיהו לגבות את חיוב הריבית מהקונה עבור האחזקה בתשלום. ומה שחברת החשמל גובים ממתתיהו ריבית עבור האחזקה בתשלום, זהו איסור חמור. ואפילו אם הקונה ישלם ישירות לחברת החשמל, הרי שהוא משלם עבור החוב של מתתיהו, ואם כן נחשב הדבר שהוא משלם ריבית למתתיהו. ואמנם היה מקום לחייב את הקונה מדין 'גרמי', שכן על ידי שהקונה השתמש בחשמל גרם הוא לנזק ברור למתתיהו, אלא שדבר זה הוא 'גרמי' בשב ואל תעשה, (שהרי לא על ידי השימוש בחשמל נגרם חיוב הריבית, אלא על ידי האחזקה בתשלום חשבון החשמל), ונחלקו הפוסקים בשאלה אם חייב עבור נזקי 'גרמי' כאשר אין מעשה, (עי' קובץ הישר והטוב ח"ה עמ' קצז, ושו"ת בנין שלם עמ' קעה), ואף שיותר נראה לצדד כהפוסקים המחייבים (כמבואר שם), בנידון דידן יש לומר שמאחר שזהו 'גרמי' בשוגג, פטור הקונה מתשלום לגמרי. ועל כן כאמור אין לקונה לשלם את חיוב הריבית שקיבל מתתיהו מחבר' החשמל. (הרה"ג אפרים כהן עמאש שליט"א, אב"ד זכור לאברהם ביתר עילית)

ב. יהונתן התעכב בלימוד מעבר לזמן הרגיל, כך שכאשר הגיע לחדר האוכל הישבתי נוכח הוא לדעת שלא נשארה לו ארוחת צהריים, מה עשה בכדי להשביע את רעבונו? לקח את הקוטג' של אליהו חבירו, בחושו בליבו שלאחר שיסיים לאוכלו יקנה קוטג' זהה ויחזר לשקיתו של אליהו שמונחת במקרה. חשב ועשה, אלא שכאשר החזיר את הקוטג' הוא הבחין שגם בשקיתו של יוסף חבירו מונח קוטג', ותאריכו פג בעוד שלושה ימים, והיות שיוסף חלה ויצא לביתו, החליף יהונתן בין הקוטג'ים בתקוה שיוסף יבריא לפני פג תוקפו הארוך של הקוטג' החדש. לעת ערב הגיע אליהו לאכול את הקוטג' (שנותר לו בתאריך שלושה ימים), אלא שהוא היה מקולקל. אליהו התקשר לחברת היצור של הקוטג', והובטח לו יזכוי לרכישת מוצרי חברתה על סך 300 ש"ח. למי שייך הזיכוי?

הנה כל ההתרחשות שלפנינו נעשתה כדון, יהונתן השביע את רעבונו בקוטג' של אליהו ובכך זיכהו במצוה, לאחר מכן כאשר יהונתן החליף בין הקוטג'ים זכה אליהו במצוה נוספת - הצלת הקוטג' של יוסף, ואליהו עצמו לא הפסיד מאומה, שכן הוא יאכל את הקוטג' של יוסף לפני שיפוג תוקפו, ובודאי שגם יוסף מרוצה מכך כיון שקיבל קוטג' חדש, שכן כעת יזכה לאוכלו כאשר יבריא בעוד מספר ימים לפני שיפוג תוקפו, ואם כולם מרוצים ממה שנעשה, הרי שהקוטג' הגיעה לידי אליהו כדון, כך שהזדמנה לידי אליהו האפשרות לקבלת הפיצוי על ידי הקוטג' המקולקל, והפיצוי הגיע לידי ב'סייעתא דשמיא'! שכן ישנם מצבים המוכיחים בעליל שמן השמים שולחים לאדם 'סייעתא דשמיא' מיוחדת, שהנהגה במקרה שלפנינו אליהו קיים שתי מצוות: הוא הטיב בממונו עם יהונתן הרעב, וגם הטיב עם יוסף, (ומן הסתם היה נוח לו להיטיב בממונו עמהם כשהוא לא חסר מכך כלום), ומן השמים גלגלו לידו את הזכייה. ובפרט שעיקר כוונת חברת יצור הקוטג' בנתינת הפיצוי היא לתגמל את זה שלו נגרמה עוגמת הנפש, ומכיון שבנידונו אליהו (שכאמור קיבל את הקוטג' כדון) הוא זה שסבל מאכילתו, הרי שאת הפיצוי התכוונו ליתן דוקא לו. (ופריו מתוך במדבר עמ' 434 מהגר"י זילברשטיין שליט"א. ע"ש)

אל תקרי הליכות אלא הלכות

שאלות

(תשובות יינתנו בעלון הבא)

א. זוג מבוגר גרים בדירה בדמי מפתח, הכללים בזה הם, שכאשר יפטרו הדיירים מן העולם תחזור הדירה לבעל הבית, אך אם ימכרו הדיירים את זכות הדיור, הדירה לא תחזור לבעה"ב אלא לאחר פטירת הדיירים החדשים מן העולם, אלא שתמיד זכות הקדימה לרכוש את זכות הדיור נתונה לבעה"ב, בסכום זהה לזה שהציעו הרוכשים. והנה הזוג מצאו רוכשים שמוכנים לשלם 500,000 ש' עבור זכות הדיור, וכפי הכללים הזוג אפשרו לבעה"ב לרכוש את הדירה תוך 30 יום, אלא שלאחר שבוע הרוכשים ירדו מהעסקה. האם הזוג צריכים להודיע לבעה"ב על כך, או שמותר להם לשתוק בכדי שבעל הבית יראה את עצמו מחויב לקנות את הדירה בסכום הנ"ל?

ב. כולל חשוב נקלע לקשיים כספיים, ולאור המצב נשלחו אברכי הכולל לאסוף תרומות. זוג אברכי חמד השקועים בתורה פגשו תייר שנראה נחמד, שהביע רצונו לתרום לכולל, אך כך אמר: "כיון שאין ברשותי שקלים אתן לכם 200 יורו, ותחזירו לי 200 ש' עודף" וכך היה, אלא שכאשר הגיעו האברכים לכולל התברר שהתייר הוליך אותם שולל, ובמקום יורו נתן להם רובל רוסי שערכו פחות משקל ישראלי. האם האברכים חייבים לשלם את ההפסד שגרמו לקופת הכולל?

ג. האם מי שנזהר שלא לאכול פת של נחתום גוי, יוצא ידי חובת לחם משנה בפת זו?

ד. האם יוצאים ידי חובת לחם משנה בפת שהיא פחותה משיעור כזית?

ה. האם צריך לכסות מיני עוגיות (מזונות) שנמצאים על השולחן בעת הקידוש בשבת?

ו. האם צריך לכסות את הקוגל שנמצא על השולחן בעת הקידוש בשבת?

ז. האם צריך לכסות את הפת בעת הקידוש בשבת דוקא במפה לבנה?

כינור חידתי

שאלת השבוע:

מי אמר למי: "על כל לעיסה ולעיסה (בעת אכילתך), הרהר בדברי תורה"?

פתרון החידה מעלון הקודם:

שאלה: על מי מגדולי ישראל מסופר שנפטר בגיל ל"ג, ביום ל"ג בעומר, בשנת ...ל"ג, חיבר ל"ג ספרים, ואמרו עליו בהספדו ל"ג שבחים?

תשובה: מובא בכמה ספרים, שרבי משה איסרליש - הרמ"א זצ"ל חיבר ל"ג ספרים, ונפטר בשנת ל"ג לחייו, ביום ל"ג בעומר, בשנת ש-ל"ג, ועמד הספדן ומנה את מעלותיו ושבחיו אחד לאחד, עד אשר הגיע ל- ל"ב שבחים והשתתק, ניסה לדלות ממעמקי זכרונו שבח נוסף שישלים ל- ל"ג שבחים, ולא עלתה בידו. עד שקם זקן אחד, וסיפר שהיה דרכו של הרמ"א להתחפש בפורים לעני הסובב על הפתחים, והיה ניכנס לביתי בעלי בתים בעת שיושבים בסעודת פורים, ומבקש מהם מעט מים לרחוץ את ידיו בכדי להתפלל תפילת ערבית, ומתוך כך נזכרו כולם להתפלל תפילת ערבית ועמדו והתפללו, שכן דרך לשכוח מתוך שכרות להתפלל, ובזה נשלם השבח ה- ל"ג של רבינו הרמ"א! (מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'ופריו מתוק')

העלון מוקדש לע"נ: הגר"מ מזוז צצוק"ל, הרב רפאל בן דניאלה ז"ל, ר' יעקב בן שפרה ז"ל, ולהגדיל לרפואת גבריאאל בן אסתר. לקבלת העלון במייל: S6629700@gmail.com להערות והארות הרב סימן טוב רוזן שליט"א 0548432105.

מצוה ק"ו בתרי"ג המצוות:

'מצות קידוש ידיים ורגליים בשעת עבודה'

משורשי המצוה, היסוד הקבוע שאמרנו להגדיל כבוד הבית וכל המלאכות הנעשות שם, על כן ראוי לנקות הידיים שהן העושות במלאכה, בכל עת יגעו הכהנים בענייני הבית.

מצוה ק"ז בתרי"ג המצוות:

'מצות משיחת כהנים גדולים ומלכים בשמן המשחה'

משורשי המצוה, שרצה האל ברוך הוא שנעשה פעולה בנפשותינו ביום שנעלה להתחנך בכבוד עבודתו הקדושה, תורה בנו גדולה ושבח, והיו משיחת השמן, לפי שעניין המשיחה בשמן הטוב לא יעשוה רק המלכים והשרים הגדולים. וגם מיסוד המצוה, להיותו מוכן בבית לעת הצורך למעלת המקום, כי ידוע על דרך משל כי ממעלת בעל הבית הנכבד להיות מוכן בבית כל הצורך בה, ולא תתעכב שם מלאכה עד הכן הצריך אליה.

מצוה ק"ח בתרי"ג המצוות:

'שלא יסוך זר בשמן המשחה'

משורשי מצוה זו, גם כן להגדלת הבית וכל אשר בו, ולכן אין ראוי להדיחות להשתמש באותו השמן הנכבד שבבית, רק הנבחרים בעם לבד שהם כהנים ומלכים, ובכן בהימנע ההמון ממנו ייקר בעיניהם עד מאוד ויתאוו אליו, כי גודל ערך הדברים בלב רוב בני אדם לפי מיעוט המצאם אצלם.

מצוה ק"ט בתרי"ג המצוות:

'שלא לעשות במתכונת שמן המשחה'

משורשי המצוה, מה שכתבנו (מצוה הקודמת) באיסור משיחתו.

מצוה ק"י בתרי"ג המצוות:

'שלא לעשות במתכונת הקטורת'

משורשי המצוה, מה שכתבנו (מצוה ק"ח) באיסור משיחת השמן.

מצוה קי"א בתרי"ג המצוות:

'שלא לאכול ולשתות תקרובת'

עבודה זרה'

משורשי המצוה, להרחיק ולסלק כל ענין עבודה זרה וכל דבר המיוחס אליה מבין עינינו וממשבתנו, וביסוד ריחוק העבודה זרה כתבנו למעלה (מצוה פז) מה שידענו בו.

(מתוך ספר החינוך)

